

הביאם השיטה מקובצת,
ובתוס' הרא"ש. (ובלשונם
מובא "כולא חדא ספיקא
היא").

והרמב"ם (איסורי ביאה פ"ג
ה"ב) כתב שפיתוי קטנה רצון
הוא, ולא אונס.

"הבא על הקטנה אשת הגדול
אם קדשה אביה הרי זה בחנק
והיא פטורה מכלום ונאסרה על
בעלה"

ופירש המ"מ בדעתו שכתב כן
בשל קושיית התוס', כך
שהספק שספיקא שמא באונס
שמא ברצון ואת"ל ברצון שמא
כשהיא קטנה אכן מתיר לדעת
הרמב"ם את הנטענת בפ"פ.
יוצא שלעת המ"מ שהרמב"ם
סובר שספק ספיקא משם אחד
מתיר איסור ככל ספק ספיקא.

מקור נוסף בדברי הרא"ש
והטור ביו"ד סי' רצ"ג (וכ"פ
הרמ"א):

"וא"א הרא"ש ז"ל בתשובה
ודאי בכל השנים אין לחוש
מספק על התבואה לאסרה
לאוסרה קודם שנשרשה
דסמכין ארובא שנשרשת

בגדרי ספק ספיקא משם אחד

א. במקורות הדין:

בכתובות ט. מביאה הגמרא
"האומר פתח פתוח מצאתי
נאמן לאוסרה עליו. אמאי ספק
ספיקא היא, ספק תחתיו ספק
אין תחתיו, ואם תמצא לומר
תחתיו, ספק באונס ספק
ברצון? לא צריכא באשת כהן.
ואיבעית אימא באשת ישראל
וכגון דקביל בה אבוה קידושין
פחותה מבת ג' ויום אחד

והקשו התוס' שם: "וא"ת אכתי
איכא ספק ספיקא, ספק באונס
ספק ברצון, ואת"ל ברצון ספק
כשהיא קטנה ופיתוי קטנה
אונס הוא? וי"ל דשם אונס חד
הוא"

הרי שהניח התוס' בפירוש
הגמרא שס"ס משם אחד אינו
מתיר את הנאסרת בטענת
פתח פתוח. וכן כתבו
הרשב"א, תר"י והרא"ה,

ומתיר כלום יותר מן הראשון, וכן הראשון יותר מן האחרון, דספיקא שמא ילדה כבר ונפטר כבר רחמה קודם שילדה עכשיו הני תאומים, וספק האחרון נמי היינו מעין זה דשמא הנקיבה ילדה תחילה ונפטר הרחם קודם לידת הזכר, דנקיבא גופא ליכא נפקותא. אבל נידון דידן דהספק הראשון מתיר טפי מן האחרון דאם ילדה כבר א"כ אילו התאומות שניהם פשוטות וכה"ג חשיב שפיר ס"ס דב' הספיקות אינם מעניין אחד"

ובשו"ת הרשב"א א רט"ז כתב:

"ששאלת במקדש את האשה ויש ספק בדבר אם היא גדולה או קטנה כי לא ידעו מספר שנותיה, ונמלך הבעל וגירשה, או מיאנה בו ונבדקה ולא מצאו לה סימנים אם מותרת לבנו אם לא. תשובה: אשה זו שנסתפקו במספר שנותיה אנו חוששין שמא כבר הגיעה לכלל שנותיה ומקודשת היא דבר תורה, ואם נבדקה ולא מצאו לה סימנים אפשר שגם בזו אנו חוששין לשמא נשרו וכדרבא אלא שיש להתיישב בזה לפי

קודם לעומר. ועוד שהוא ספק ספיקא שמא היא מתבואת שנה שעברה, ואפילו היא מתבואת שנה זו שמא נשרשה לפני העומר"

ובתוס' רא"ש לכתובות ט. כתב כדברי התוס'. אלא שהחיד"א בשם הגדולים כתב שתוס' רא"ש הם בעיקרם פירוש לתוס', ולא דווקא דעת הרא"ש.

והקשה הרעק"א (יו"ד רצ"ג ס"ג) מדוע אינו ספק ספיקא משם אחד. ובאמת בדברי התוס' קידושין ל"ו. מוזכר הטעם הראשון בלבד, שרוב תבואה נשרשת קודם העומר.

עוד נמצא בשו"ת תרומת הדשן (פסקים וכתבים סי' ק"ל) בענין פרה חולבת שילדה ונסתפק הוולד בגדר בכורה. ובתוך דבריו כתב: "ליכא דפליג דספיקא היא שמא ילדה כבר, וא"כ איכא ס"ס שמא ילדה כבר ואלו גדיים שניהם פשוטים הם, ואת"ל לא בכרה כבר איכא למימר אכל אחד אינו זה הבכור". ולשאלה מדוע אינו ס"ס משם אחד כתב: "דהתם הספק האחרון אינו מוסיף

הראשון נחשב ספק ספיקא משם אחד, שלא התיר אף שספק יותר מהספק הנוסף. השני, אינו ספק ספיקא משם אחד שכן הספק הראשון התיר יותר מן השני. יש להבין, הרי גם בס"ס הראשון, ניתן לומר שהספק הראשון (שמא ילדה בעבר) מתיר הן הנקבה והן את הזכר, לעומת הספק השני (שמא נקבה הקדימה) המתיר את הזכר. בדבריו הוסיף 2 נקודות בהבדל לס"ס השני: 1. הספק האחרון אינו מוסיף, לידת הנקבה בתחילה דומה לספק שמא ילדה בעבר, בשניהם נפטרת הפרה מחלות דין בכורה. 2. "בנקבה גופא אין נפקותא", כך שאין הספק השני מוסיף על הראשון היתר כלשהו.

זאת לעומת הס"ס השני, בו התאומים נפטרים שניהם בשל הספק הראשון (שמא ילדה כבר).

יוצא מדברי תרומת הדשן, שהגדרת ס"ס משם אחד נובעת מהמצב בפועל לאחר החלת האיסור וההיתר.

שיש לומר שיש בזה שתי ספיקות. ספק הגיעה לכלל שנותיה ספק לא הגיעה כשקדשה, ואפילו את"ל שהגיעה ספק הביאה סימניו ונשרו ספק לא הביאה, וכל ספק ספיקא אפילו בשל תורה לקולא. ואפילו הכי איני רואה בזה להקל כי יש להתישב עוד בדבר". והרשב"א עצמו כתב (כתובות ט.) שאין להתיר בס"ס משם אחד "דהוי חדא ספיקא" כלשונו.

כדי להבין את יסוד דין ס"ס משם אחד, יש לבאר את דברי הראשונים ביחס לגמרא בכתובות ט. שעל פיה התחדש גדר זה.

ב. בביאור סברת תרומת הדשן:

בדבריו מבחין בין 2 מקרי ספק ספיקא: הראשון- ספק אם ילדה בעבר, ספק אם נקבה הקדימה אם זכר. השני- ספק אם ילדה בעבר, ספק מי מן התאומים נקבה.

י בגדרי ספק ספיקא משם אחד

בלבד, כך שאין תוספת היתר
כלשהי.

הסברא הפשוטה היא, שס"ס מתיר מצב קיים בפועל, ולכן, ביחס למצב זה 2 הספקות צריכים להיות שונים. נראה להטעים באמצעות הבנת השערי יושר (ש"א פ"כ) שס"ס אינו מתיר מדין רוב (כדעת הרשב"א המובאת בפני"י לכתובות ט.) אלא צירוף צדדי ההיתר השונים מתיר את האיסור, ובשם אחד אין צירוף לצדדי ההיתר.

ע"פ ביאור זה, הרמב"ם חולק על התוס' ביסוד דין ס"ס משם אחד, כיון שס"ס לגבי הנטענת בפתח פתוח אינו מוסיף בפועל היתר עליה. גם בדברי הרא"ש בדיון חדש, אין תוספת היתר לגבי התבואה הנוכחית (בשני הספקות היא קודמת לעומר ולא נאסרה), ולכן הרא"ש חולק על התוס' ביסוד ס"ס משם אחד. כן צידד השדי חמד בדעת הרמב"ם והרא"ש.

אלא שבפרי חדש (כללי ס"ס סקי"ב) ביאר אחרת את דברי תרומת הדשן:

הש"ך בקונטרס ס"ס סקי"א הביא את דברי תרומת הדשן, ובסקי"ב ביאר דעתו:

"וכן נמי באחד מהן נקבה, ס"ל דלאו שם אחד הא כיוון דבספק הראשון אין שום אחד מהן בכור אע"ג דליכא נפקותא בנקבה מ"מ עתה לא יצא שום אחד מהן תחילה" ועפ"ז ביאר בשו"ע סי' קכ"ב ס"ו בדיון סתם כלים אינם בני יומן מטעם ס"ס, ספק שמא נשתמשו היום, ואת"ל השתמשו היום, שמא נשתמשו בדבר הפוגם בעין או שאינו נותן טעם, שאינו משם אחד, שכן ספק הראשון (נותן טעם לפגם בכל תבשיל) מתיר יותר מהשני (פוגם תבשיל זה בלבד).

נראה שהש"ך הבין את דברי תרומת הדשן כדלעיל. ההיתר הקונקרטי הנוסף שקיים בפועל בשל ספק הראשון קובע שאין פה ספק משם אחד. וברור הוא שלגבי נטענת לפתח פתוח הספק שמא ברצון או אונס, ושמא קטנה היתה, אינם משנים את מצבה, שהרי בשניהם אנוסה היא, והיא

לפי הש"ך במקרה הנידון בשו"ת הרשב"א, הספק הראשון מוסיף היתר, שגם אם תביא סימנים תחשב קטנה, ולכן אין כאן ס"ס משם אחד. (את הסתפקות הרשב"א ניתן לבאר ע"פ חידוש הגר"ח בסימנים). הרשב"א בחידושיו לכתובות ט. כתב כתוס' שס"ס משם אחד אינו מועיל "דהוי כחדא ספקא". (יש לדון ע"פ חידושו של הגר"ח בגדר סימנים אם ספק השני שמא גדלה ולא ראתה סימן מוסיף על ספק הראשון, שמא גדלה כלל, כי ייתכן והסימן אינו גורם היתר אלא רק השנים).

דין הרא"ש בעניין חדש, ספק שמא מתבואה ישנה, ספק שמא תבואה חדשה שהשרישה קודם העמר, לא ייחשב ס"ס משם אחד. כמו במקרה המתואר שבתרומת הדשן, גם כאן, הספק השני-שמא התבואה חדשה והשרישה קודם העמר, משמעו שהתבואה אינה ישנה, ולכן הוא בגדר "תוספת במציאות" ואינו משם אחד עם הספק הראשון.

"נמצינו למדים דל"מ שהספק האחד מוסיף על חברו בהיתר דמקרי ס"ס ולא הוי שם אחד אלא אפילו שלא יש שינוי בין 2 הספקות אלא תוספת דמציאות כגון ההיא שילדה זכר ונקבה דלספקא קמא שמא ילדה כבר אלו גדיים שניהם פשוטים ואידך ספיקא דשמא הנקבה ילדה תחילה הרי הוסיף שלא קדם שום ולד לנקבה זו מקרי ס"ס אפילו בכה"ג"

הרי נימק שבספק השני, שמא נקבה ילדה, נוספת ראייה נוספת של המציאות שבספק הראשון, על פיהו קדמה לידת וולד לזכר והנקבה המסופקים.

כך גם נראה בביאורו לתשובת הרשב"א הנ"ל, שהספק הראשון, שמא לא ילדה, מעורר בספק השני את האפשרות שילדה זכר כראיה את המציאות. והיינו, שבס"ס משם אחד, הספק הראשון אינו רק מוסיף היתר במקרים אחרים, אלא בעצם העלאת הספק הראשון נוספת ראייה אחרת של המציאות הנידונה.

ויש להבין את חילוקו הראשון בין היכא דאיכא רעותא להיכא דליכא רעותא. ובבדי השולחן (כללי ס"ס ביאורים ד"ה "השני ספקות") הסביר שצד ההיתר הראשון אף בליכא רעותא, וצד השני אף בדאיכא רעותא ולכן נחשבים כשני שמות מחולקים. אלא שבטענת פ"פ הריעותא קודמת לשני הספקות (לא נמצאו דמים) ואינה נובעת מאחד הספקות, כך שאי אפשר לדון בריעותא בספק כלשהו כשם מובחן. כמו כן, החו"ד כתב בדין ספק המתהפך, שרק אם ישנה ריעותא צריך שיהא הספק מתהפך, וברור שאינו שייך לגדרי שם אחד בספקות.

ייתכן ואם חומרת ס"ס משם אחד מדרבנן (וכפי שכתבו הגריא"ח בבית יצחק והפמ"ג), רק בריעותא גזרו חומרה זו, ויובנו כך דברי החו"ד. וערה"ש כתב על דברי החו"ד (ק"י סק"ה) "וסברא גדולה היא דכל שהאיסור נראה אלא שאתה רוצה להוציאו מאיסור ע"פ ספק ספיקא צריך שני ספיקות נפרדים אבל כל שאנו חוששים

ניתן להבין את הסבר הפר"ח להבנת השב שמעתא (ש"א פ"כ) בדעת ריב"ש בגדר היתר ס"ס כרוב צדדים של המציאות במצב נתון, ולא כרוב מקרים במציאות. מטעם זה, כל שהספיקות אינן מוסיפות צדדים, בדין או בראיית המציאות, אין היתר ס"ס מתקיים. וכן באר האחיעזר אבה"ע סי' ל"ד אות ד' תוספת מציאות בס"ס משם אחד כרוב צדדים במציאות.

ובחו"ד בית הספק בס"ק י"א, בתירוצו לדעת הכרו"פ, חילק בין ס"ס בו יש ריעותא בעקבות הספק השני (כגון ספק טריפה שאין בה ריעותא מעיקרא-ספק מחט בחלל הגוף), לס"ס בו הריעותא קודמת לספק השני (טענת פ"פ, הריעותא קודמת שלא נמצאו דמים). ובדין חדש הסביר שהוא משום רוב, שאינו רוב מקרים אלא רוב בדבר הרגיל ומתהווה, ולכן אינו משם אחד.

נראה שהבין בדעת הרא"ש כדלעיל, שיש רוב צדדים במציאות להתיר, ולכן נחשב לס"ס המתיר, ואינו משם אחד.

בגדרי ספק ספיקא משם אחד

יג

אחד קרוב להיתר יותר מחבירו. הדמיון ספק מן האיש ואין כאן מיחוש כלל ואת"ל שיש כאן מיחוש לאיסור דשמא מן האשה אף אני אומר שמא מן המכה". ועוד כתב: "מה שאין כן אם גם ספק הראשון יש בו צד שיהיה אסור רק שאנו מתירין מחמת טעם שלא היה באופן האיסור אם כן צריך שיהיה שבספק השני יהיה טעם אחר להתיר דאם גם בספק השני הוא הטעם שיש בספק הראשון היינו שם אחד ואין כאן ספק ספיקא".

וכתב שהסברו כדעת תרומת הדשן והפר"ח, דלא כהש"ך. וקצת יש להבין את הסתפקות הרשב"א בתשובה בס"ס, ספק שמא קטנה בשנים, ואם גדולה, שמא לא ראתה סימנים. להסבר החכמת אדם זהו ס"ס ברור, שאינו משם אחד, הספק השני קרוב יותר להיתר מן השני. (גם כשגדלה בשנים יש היתר כשאין סימנים).

ולדעת החכמת אדם, הרא"ש סובר כתוס' שס"ס משם אחד אינו מועיל.

שמא יש איסור כל שיש שני ספיקות אם יש כאן איסור אע"פ שבעצם אחד הם מ"מ הוי רוב להיתר וממילא הרוב מכריע לומר שאין כאן איסור כלל".

הפמ"ג (סי' ק"ה) והש"ש דנו שריעותא צריכה שתהיה מעניינה של החזקה, דהיינו מספקת את החזקה ישירות. לפי זה, ולאור הסברו של החו"ד בדין חדש, שס"ס נידון כרוב צדדים הרגילים במציאות, אפשר וכשאין רעותא, ס"ס אף משם אחד, הם רוב צדדים להתיר, שהרי במצב ספיציפי זה (בו אין ריעותא), הם רוב הרגיל ומתהווה במציאות. כשיש ריעותא, הספק נוצר בעצם המציאות הנידונה, ולכן נדרשים ספיקות משני שמות ליצור רוב צדדים. וקרובים דברי החו"ד לדברי הפר"ח.

החכמת אדם (תערובות כלל ס"ג סי"ז) ושער הקבוע סי' נ"ג דן באריכות בדין ס"ס משם אחד. וכתב בתוך דבריו: "והנה משמע ודאי דכוונתם דכל ספק ספיקא שבעולם צריך שיהיה

בגדרי ספק ספיקא משם אחד

יד ודעת החת"ס (חידושו לכתובות ט. ובשו"ת יו"ד סי' קמ"ד) שהרמב"ם סובר כתוס' בד"ן ס"ס משם אחד, שאינו מועיל להתיר. ולרמב"ם פיתוי קטנה רצון רק לעניין כהן, שהחמירו בקטנה שזנתה מספק שמא היה ברצון. וברגילות, פיתוי קטנה אונס.

ובהלכות ביכורים פי"ב הכ"א: "ילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום, ואינו צריך להפריש טלה לעצמו לפי שיש כאן ספיקות הרבה. שמא האחת ילדה זכר והשנייה שתי נקבות או שמא זו ילדה נקבה והאחרת זכר ואחריו נקבה או נקבה ואחריה זכר וכן ספיקות הרבה יש בשני זכרים ושתי נקבות". והראב"ד שם "יש כאן שעבושין והספיקות שמא הזכר יצא אחר הנקבה".

ובדומה, ביכורים פי"ב הכ"ג: "ילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות ואין ידוע איזה נולד ראשון אין כאן לכהן כלום, שאני אומר נקבה נולדה תחילה ואח"כ זכר".

ג. בדעת הרמב"ם:

המ"מ (איסורי ביאה פ"ג ה"ב) פירש בדעת הרמב"ם שס"ס משם אחד מתיר איסור ככל ס"ס. לכן כתב הרמב"ם שפיתוי קטנה רצון ואינו אונס. והרעק"א העיר על דברי הפמ"ג יו"ד סי' י"ז סק"ב שפירש ברמב"ם כדברי המ"מ, שפיתוי קטנה ואונס גדולה שני ענינים הם, וא"א ללמוד לכל ס"ס משם אחד. (כגון שמא פרכסה ושמא מתה קודם). וא"כ אפשר והרמב"ם מסכים באופן מסויים לחומרת ס"ס משם אחד. ובשו"ת אג"מ או"ח ח"ד סי' ס"ב (ד"ה "ולענין מילה") חילק בדעת הרמב"ם בין שני סוגי ס"ס משם אחד, בפיתוי קטנה שיש לה דעת חידשה תורה שהוא כאונס, ולכן סובר הרמב"ם שס"ס הנ"ל אינו משם אחד, שכן אונס גדולה שונה מאונס קטנה שהוא גזיה"כ. (וכונתו למש"כ בסמוך שבספק במציאות וספק בד"ן לא שייך לדון כס"ס משם אחד, כבספק בין השמשות לגאונים ולר"ת).

שאינ מבורר. וזה שקרא הרמב"ם ספיקות הרבה". ודומה הסברו להסברי האחרונים, הפר"ח והחכמ"א, בגדר ספק המתיר יותר מחבירו.

ויש לדון, שני גורמים מעורבים בפדיון פטר חמור, צד ממוני וצד איסורי. חובת הפדיון והנתינה לכהן נובעת משניהם. אם נניח כדברי הגרש"ש בשער"י שער ה' פ"ז, שהיסוד הממוני, הבעלות, קובעת על פי דיניה שלה את חיוב הנתינה וחלות האיסור, נוכל להבין את דברי הרמב"ם.

וכתב הגרש"ש שם: "מה שאמרה תורה וצותה במ"ע ליתן לכהן הכונה בזה שזיכתה תורה את הבכור שיהיה ממון הכהנים, וכן בשאר מתנ"כ, ועל זה אמרה התורה ששייב להם את שלהם... וליכא כאן שום מצוה של נתינה, דהמצוה היא ליתן לכהן מה שהוא של הכהן"

ובהמשך דבריו העלה שגם בפדיון פטר חמור אין חובה לפדותו או לעורפו כשאינ חובת נתינה ע"פ משפטי הממון. ותירץ ע"פ דבריו סתירת דברי

ובהלכה כ"ה: "[שתי נשיו אחת ביכרה ואחת לא ביכרה] ילדו זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום. שאני אומר זו שלא ביכרה ילדה נקבה ואחריה זכר וזו שביכרה ילדה זכר" והראב"ד השיג: "טעה בזה, שזה שחייב מפני שהוא ספק ספיקא ובאיש אחד חייב שאין ספק ספיקא פוטר אותו אבל בשתי נשים של שני אנשים אחת ביכרה ואחת לא ביכרה זהו שאמרו בתוספתא שפטור".

והשד"ח (ח"ה עמ' 191) הביא דעת המהר"ם בן חביב שמחלוקת הראב"ד והרמב"ם בדעת התוס' בדין ס"ס משם אחד. וסמך לזה את דעת הטור והרא"ש יו"ד סי' רצ"ג, כרמב"ם, שאין חומרה בס"ס משם אחד. אלא שביו"ד סי' שכ"א דעת הטור והרא"ש להחמיר להפריש טלה אחד, דלא כהרמב"ם.

ובט"ז שם סקי"א: "..וכיון שיש ספק ג' שמא האחת ילדה נקבה והשניה נקבה ואח"כ זכר שאפשר להיפטר לגמרי על כן מהני המעלה הראשונה במה

הרמב"ם כס"ס להוציא ממון. ובש"ש ש"א פכ"א העלה כמהריב"ל אם הוא להוציא ממון בשטר (שכל העומד לגבות כגבוי דמי). אם נסביר שחומרת ס"ס משם אחד מדרבנן, יהיה קשה לבטלו אף בממונות, בפרט שיש חזקת המע"ה (הבעלים של החמור).

ויעויין בספר הזכרון למהר"י טייב, מערכת אות ס' בסעיף ט' בסופו שדן ברמב"ם הלכות ביכורים וכתב שהוא ממון שאין לו תובעים וקיל טפי לעניין הוצאת ממון ע"י ס"ס.

ובספר אור צדיקים הנ"ל למהר"ם בן חביב קונטרס עץ הדעת דף ל"ג. ואילך כתב לבאר דעת הב"ח ביו"ד סי' ש"ה בדומה, שלב"ח ס"ס מועיל להוציא ממון במקרה זה משום שלכל צד, הן הישראל מועיל להוציא ממון בס"ס, והן הכהן, יש ס"ס, ואוקי ממונא אחזקתיה ביד הישראל. והוסיף אח"כ את חידושו בדעת הרמב"ם שס"ס משם אחד מועיל לאיסורין, מזה שפטר הפרשת טלה במקרים הנ"ל. ובדעת הב"ח משמע שהועיל

הרמב"ם בספק פטר חמור של גר, ובספק זכר ספק נקבה שילדה חמורה שלא ביכרה, יעוי"ש.

דעת מהריב"ל (ח"ג סי' כ"א) שמוציאין ממון בס"ס. ובקוה"ס כלל ו' אות ז' בסוף דבריו, לאחר דחיית דעת מהריב"ל בדין זה, הסביר את דברי הרמב"ם בכורים פי"א הל"ל "לפי שאינו נפטר אלא בשתי ספקות חייב ליתן פדיונו" דממון עניים הולכים ע"פ רוב להוציא ממון וכן ס"ס שהוא מטעם רוב. וכ"כ בדעת הרמב"ם בכלל ו' אות ה'. ובשער"י ש"ה ספכ"ה חלק עליו בפרט זה.

ולפי זה, אם נדון בחיוב הנתניה- פדיון פטר חמור, נצטרך לפרש דברי הרמב"ם הפוטר מהפרשת טלה מדין ס"ס להיתר איסורין, ואז יהיה היתרו מצד ס"ס אף שהוא משם אחד, וכדעת מהר"ם בן חביב.

אך אם נדון כהשער"י, שהחיוב הממוני ע"פ משפטי ממון גורר אחריו חובת פדיה (והפרשת טלה ג"כ), נדון ס"ס זה של

דרבנן גזירה להוציא אשה שהרי ישנם מקרים באיסורי דרבנן בהם הוציאו אשה. כוונת הרא"ה שבס"ס מסתבר שלא גזרו מדרבנן להוציא אשת איש, משום שהוא היתר גמור, משא"כ ס"ס משם אחד הסברא נותנת שהחמירו להוציא אשה.

ושם דם ע"פ תוס' חולין כ"ח: ד"ה "לפי" שלמ"ד מחצה על מחצה סימנין נידון כרוב יש ס"ס להתיר, שמא שחט רוב, ואת"ל ששחט מחצה, הרי מע"מ כרוב דמי. והוא ס"ס משם אחד, אינו מתהפך, ונגד חזקת איסור של הבהמה. לכן פירש בכוונת הגמ' שגזרו מדרבנן "דלמא לא אתי למיעבד רובא" היינו מטעם זה, בדיוק, שס"ס זה משם אחד, וגזרו בשל צד אחד בס"ס ששחט מיעוט בלבד. ועוד כתב לדון שהס"ס בגמ' כתובות ט. באשת ישראל שקיבל בה אביה קידושין בו חידשו התוס' שס"ס משם אחד אינו מועיל, הוא מדרבנן.

ובשו"ת טוב טעם ודעת ח"א קמא סי' ט"ו ד"ה "והנה נשמט"

לפוטרו מהפרשת טלה בגלל ס"ס המוציא ממון.

ד. רמת החומרה בס"ס משם אחד.

דנו האחרונים אם ס"ס משם אחד אסור מדאורייתא או מדרבנן.

הפמ"ג (דיני ספק ספיקא אות י"א) מביא דברי הרא"ה שבטענת פ"פ, שבס"ס באיסור תורה, מן התורה חשוב ס"ס להקל ומדרבנן אסרו, אלא שלהוציא אשה מבעלה לא החמירו. ובס"ס משם אחד שדן התוס' מוציאים אשה מבעלה, ועולה שאינו ס"ס מן התורה.

ובספר בית יצחק לגרי"א חבר (שער הספקות י"ח-י"ט), דחה הוכחתו של הפמ"ג מדברי הרא"ה, שכן אפשר ומוציאים אשה מבעלה באיסור דרבנן, ובטענת פ"פ גזרו חכמים אף להוציא אשה מבעלה. ואין במשמע בדברי הרא"ה שלהוציא אשה מבעלה נדרש איסור תורה, ואין באיסורי

הפנ"י על כך, שהוא ס"ס משם אחד (ובאמת הרא"ה כתב שאינו ס"ס אלא סד"א). ולכאורה ראייה שס"ס משם אחד מתיר מדאורייתא וחכמים החמירו עליו. ויש מקום להבין, שהספק השני (רוב כשרים) מתיר יותר מן הראשון (ספק קבוע) בדין ממזר. (בייחוד למהרי"ט כפי שביאר הש"ש בסוף ש"א, שללא דין ממזר ודאי ולא ספק, יהיה מותר ספק ממזר מדין סד"א בלבד, ופשוט שרוב עדיף לכמה נפק"מ). [בן אברהם י"ב. עמודי אש מהר"ם]

ה. בירור בדברי התוס' בכתובות ט.

הש"ך כתב ביאורו בדברי תרומת הדשן בהבנת דברי התוס'. היינו שבבת פחות מ3 שנים, ספק קטנה ספק גדולה, ובגדולה ספק באונס ספק ברצון, אין הספק האחד מתיר יותר מהשני.

ויש להבין לפי זה את המשך דברי התוס', שהקשו, לאחר שחדשו ששם אונס חד הוא,

כתב שאם נאמר כן (שאיסורה בטענת פ"פ מדרבנן) אינו מובן מדוע תיקנו שתינשא לרביעי שהיא גזירה לגזירה.

ובגדר אין גוזרים גזירה לגזירה כתב הפמ"ג (פתיחה כוללת חלק ראשון אות ל"א) מצבים בהם גזרו איסור לגזירה דרבנן, ונראה שגדר "אי הא לא קיימא הא" שהביא שם (ע"פ פיהמ"ש לרמב"ם שבת פ"ד מ"א) שייכת בתקנה שתינשא ליום רביעי. וגם בהעמק שאלה שאילתא קל"ז סק"ב כתב שבאיסורי דרבנן שאינם מטעם הרחקה, גזרו חכמים גזירה נוספת לשם הרחקה, ואין בזה משום "משמרת למשמרת". לכאורה, מסתבר שס"ס משם אחד איסורו מדרבנן עצמי (ואינו סייג), ושייך לגזור תקנה שתינשא לרביעי להרחקה.

בקידושין ע"ג. בשתוקי, כשר שממזר ודאי ולא ספק אמר רחמנא, דאי אזלא איהי לגביה הוי קבוע וכמחצה על המחצה דמי, ואי אזל איהו לגבה, רוב כשרים. והקשו הריטב"א והרשב"א שאין צורך בלימוד שכן יש בנידון ס"ס. הקשה

ע"פ תרומת הדשן שתוספת מציאות מסייעת באותו האופן), לכן אין חילוק בהבנת דברי התוס'.

הפנ"י מפרש שרוב רצון מחמת אונסא קלא אית ליה הוא משום שאונס בגדר מידי דלא שכיח ונחשב לספק שאינו שקול. ולפ"ז ההבדל בין שני הס"ס, שבספק באונס ספק שלא תחתיו יש ספק שקול וספק שאינו שקול, ובס"ס ספק שמא באונס שמא קטנה, שני ספקות שאינם שקולים.

התוס' בתוך דבריו כתב שבספק אם תחתיו אם לא תחתיו לא שייך להעמידה בחזקת היתר, ובס"ס דשם אונס חד הוא לא נעמידנה בחזקת היתר בגלל רוב רצון מול חזקה. ואם ס"ס משם אחד נחשב ספק אחד, אין להעמידה בחזקת היתר בגלל גוף הספק, וכמו בספק תחתיו ספק לא תחתיו. לפנ"י, כיוון שאונסא קלא אית ליה נחשב אונס מידי שלא שכיח וכל ספק אונס הוי ספק שאינו שקול, ולפי זה, ניתן להבין את החילוק בדברי התוס' בין ספק תחתיו ספק

שיש להעמיד את האשה בחזקת היתר לבעלה. על זה השיבו, שאונס קלא אית ליה, וכשאינו קול-רוב שברצון מכריע את חזקת היתר. ולגבי הס"ס שבגמרא (שמא באונס, שמא לא תחתיו) כתב התוס' שרוב ברצון כשקלא אית ליה לאונס, הוא מדרבנן, ולכן במקום ס"ס (כהיא שבגמרא) היתרו ובמקום ספק אחד (כהיא שהביא התוס' ששם אונס חד הוא) החמירו שייחשב רוב ברצון.

לפי הבנת הש"ך, ס"ס משם אחד אינו מועיל להתיר, כי נחשב לספק אחד, ואין בו רוב צדדים מספקים על מנת להתיר. ולגבי סברת אונסא כמאן דליתא דמי, בס"ס הרגיל אין לקבלו, ולגבי ס"ס משם אחד, החמירו מדרבנן. ויוצא שס"ס משם אחד, אינו נידון כס"ס כלל אלא כספק אחד ממש, ומיושב עם הבנת השער"י (וכפי הנראה החכמ"א בהבנת הש"ך) שהזכרה לעיל לביאור דברי ש"ך. הפר"ח מסכים לסברת הש"ך שבתוספת צד היתר לא ייחשב ס"ס משם אחד (ורק הוסיף

מקרה פרטי של ס"ס שאינו מתהפך.

והפנ"י נקט בדעת התוס', שס"ס שאינו מתהפך מועיל להתיר, ממה שכתב התוס' בסו"ד ס"ס ספק תחתיו ספק לא תחתיו, ספק מוכת עץ. ואינו מתהפך, כי לצד שתחתיו א"א לומר שמוכת עץ היא. ובבית הלוי (ח"ג סי' י"ז סק"ב) דחה דבריו, שכן לצד שאינה בתולה תחתיו, אפשר לומר שהוכתה בעץ. ונחלקו בסברא, אם ס"ס המתהפך אינו מועיל להתיר מצד ההלכה או המציאות. הכרו"פ (קונטרס בית הספק ד"ה "דין ספק ספיקא") הסיק מדברי התוס' לגבי ספק מוכת עץ שסובר שס"ס שאינו מתהפך מועיל, וכהבנת הפנ"י. אלא שלפי כללו של הרמ"ע מפאנו "אם ספק האחד נח להתחיל ממנו" (הבנת הכרו"פ בדברי הרמ"ע) אין צורך בספק מתהפך. למסקנה, כותב הכרו"פ שבמקום חזקת איסור צריך ס"ס המתהפך, ובמקום שיש עוד צדדים להקל אי"צ ס"ס המתהפך. ס"ס המתהפך הוא סיבה חזקה יותר להיתר בשל

שאינו תחתיו לס"ס דאונס משם אחד הוא, שבפועל נמצא לפי התוס' שיש בו רוב רצון (מדרבנו) בגלל שני ספקות של אונס שאינם שקולים.

ולפי הש"ך ניתן להסביר שבספק תחתיו אין להעמידה בחזקת היתר כי איתרע חזקתה, ובס"ס דאונס משם אחד יש שני מצבים דאונס (בגדולה ובקטנה) ואע"פ שאינם שני צדדים להקל, יש מקום לסמוך אותם לחזקת היתר, ולכן מחדש התוס' שנחשב רוב רצון כי קלא אית ליה. (לכאורה, מקור להבנת החוו"ד).

הכרו"פ (קונטרס בית הספק ד"ה "אמרינן") מפרש בתוס' שס"ס שמא באונס שמא ברצון, שמא גדולה שמא קטנה, הוא ס"ס שאינו מתהפך- לצד שנבעלה ברצון א"א לומר שקטנה היתה, שקטנה אין לה רצון. ומש"כ התוס' "דשם אונס חד הוא" הוא סיבה לכך שספק זה אינו מתהפך. וכ"כ המנחת יעקב (קונטרס הספיקות אות כ'). יוצא שס"ס משם אחד הוא

שאינו מתהפך כתב (ד"ה "ואף דהרב הש"ך") הוסיף שרק במקום ריעותא צריך ס"ס המתהפך. יוצא מדבריו שבס"ס שמא בגדולה באונס או ברצון ושמא קטנה שהוא ס"ס משם אחד ישנה ריעותא, שלא נמצאו לה בתולים. ובספק באונס או ברצון ספק מוכת עץ הריעותא שייכת וצריך ס"ס המתהפך. לפי הפני"ה הנ"ל אין כאן ס"ס המתהפך. אלא שנראה שלחוו"ד אי"צ ס"ס מתהפך בספק מוכת עץ מטעם שכתב (ד"ה "בענין ס"ס שאינו יכול להתהפך") שאם אי אפשר לומר הספק השני קודם הראשון (בשל המציאות) והשני תלוי בראשון אי"צ שיהיה ס"ס מתהפך או משם אחד. ונראה, שהספק השני (באונס או ברצון) אינו יכול להאמר לפני הראשון (שמא מוכת עץ), שאם היתה בעילה אין אפשרות שהיתה מוכת עץ. ותלוי הספק השני בראשון, שאם נאמר שנבעלה ברצון (או תחתיו, באשת כהן) אם מוכת עץ היא אין ריעותא בכך, שבמוכת עץ לא שייכת בעילה כלשהי.

ריבוי הצדדים להתיר. ולכאורה גם בס"ס משם אחד קיים חילוק זה בין חזקת איסור הקודמת לו לצדדים נוספים להתיר הקודמים לו. ובתוס' כתובות נראה לפרש, שרק בס"ס שבאונס דקלא אית ליה, ישנו רובא לרצון מול חזקה, ולכן אין להתיר. אך בס"ס משם אחד ללא הרובא הנ"ל, יש להתיר, והיינו ס"ס משם אחד כשיש צדדים אחרים להקל. ובמוכת עץ, י"ל שיש צדדים להקל, לצד שמוכת עץ היא, וכפי שכתב ש"נח יותר להתחיל בספק מוכת עץ" שאינו מתנגד לחזקת ההיתר. ורק כשיש חזקת איסור מוקדמת לספיקות יש צורך בס"ס משני שמות.

החוו"ד דחה את קושיותיו על ס"ס משם אחד, והסביר שרק כשיש ריעותא לפנינו נצרך ס"ס משני שמות להתיר, וכשאין ריעותא ס"ס משם אחד מתיר. בטעת פ"פ לא נמצאו בתולים ונחשב הדבר לריעותא, לכן כתבו התוס' שהוא ס"ס משם אחד ואין להתיר. משא"כ במקרים מהם הקשה הכרו"פ אין ריעותא לפנינו. ולגבי ס"ס

והגרש"ש בחידושו לכתובות סי' י"א בסופו כתב שחזקת הגוף בבת פחות מג' לא קיימת בגלל צדדי הספק שבאונס היה. ויוצא מחלוקת לגבי ס"ס משם אחד אם יועיל לפשוט ספק קודם, כגון סתירה בין חזקת היתר לחזקת הגוף.

ו. הקשר בין יסוד דין סד"א לס"ס משם אחד:

השעי"י ש"א פי"ט כתב שלרמב"ם שספק מן התורה מותר ונאסר מדרבנן, היתר ס"ס הוא משום שספק שני הוא ככל ספק דרבנן לקולא. ובפ"כ הסביר שלכן הרמב"ם, להבנת המ"מ, סובר שס"ס משם אחד מועיל להתיר, מטעם זה שהספק השני הוא מדרבנן.

וכ"כ בשו"ת צמח צדק יו"ד סי' ע"א "ובתוספות שם", התורת חסד סי' י"א סק"ז, בית שלמה יו"ד סי' כ' בקו"א "ספק ספקא" ובעין יצחק אהע"ז ז', י'.

ולאידך גיסא, למחמירים שסד"א לחומרא מה"ת, ס"ס משם אחד אינו מועיל להתיר.

היד יהודה (קונטרס הספקות י"ח י"ט) מחדש שרק כששני הספקות נולדו כאחד ס"ס משם אחד לא יועיל, אך אם נולד ספק אחד קודם השני, הספקות נפרדים, וגם בס"ס משם אחד יש להתיר.

לפי הפר"ח, שבתוספת מציאות בספק השני, אינו נחשב משם אחד לספק הראשון, אפשר להבין את חידוש היד יהודה, שבס"ס ששני ספקותיו נולדו בזה אחר זה ישנה תוספת במציאות.

[בבית יצחק לגרי"א חבר שער הספקות אות י"ט כתב שדעת רבי אלעזר שהאומר פ"פ מצאתי נאמן לאוסרה אליבא דתוספות היא מדרבנן ע"פ דברי ר"י שרובא ברצון מדרבנן ובס"ס דרבי אלעזר לא החמירו רבנן. ומשמע שס"ס משם אחד אסור מדרבנן.]

הנובי"י קמא אבה"ע סי' נ"ה באר שתירוץ התוס' "איבעית אימא" לגבי בת פחות מג' נשען על תירוצו בתוס' "לא צריכא" שישנה חזקת הגוף. ומול חזקת היתר נוצר ספק, ולכן אזלינן אחר רוב שברצון.

ואם ס"ס משם אחד אינו מועיל מדרבנן, כהגרי"א חבר, הרי שמדאורייתא ס"ס משם אחד מועיל, כדין כל ס"ס הרגיל, ונחזור לשאלתנו ביחס לסד"א.

ובשו"ת רעק"א ח"א סי' ו' הבין בתוס' כתובות ט. שבספק קטנה או גדולה, ספק אונס או רצון, ישנו רוב להיתר, ואע"פ כן נוקטים שס"ס משם אחד אינו מועיל להיתר. ודלא כמהר"ש ענגיל. והרשב"א (קידושין ע"ג) נוקט שסד"א לחומרא מה"ת, ואינו מתיר בס"ס משם אחד.

ולתרומת הדשן דלעיל, ובפרט להבנת הש"ך, ס"ס משם אחד אינו מועיל להיתר כי אינו נידון כרוב צדדים, ומשמע שהיתר ס"ס ככלל, הוא משום ריבוי צדדים שבריבוי הספקות. וכתב זאת לתוס' כתובות ט. הנ"ל. ומשמע שסד"א לחומרא מה"ת, וספק נוסף מתיר בשל ריבוי צדדים. וכדעת השע"י והצמח צדק.

והעיר השד"ח (ח"ה עמ' 191), וכן בספר ספיקות מלכים (להרב משה צבי לנדא) פי"ב סק"ו מראשונים הסותרים קשר זה, והברור מכולם, הראב"ד הסובר שסד"א מדרבנן ומחמיר בס"ס משם אחד, לדוגמא.

ולפי מהר"ש ענגיל (ח"ח פתיחה "ועל פי זה הכל") הסברא הפוכה, לדעה שספד"א לחומרא מה"ת, ס"ס נידון כרוב ולכן גם משם אחד יועיל. ולדעה שסד"א מדרבנן ס"ס משם אחד אינו מתיר כיון שאין ספק נוסף להתיר. גם הפנ"י לכתובות ט. שהקשה מדוע ס"ס משם אחד לא יועיל אליבא דתשובת הרשב"א שס"ס נידון כרוב אחרי שמכל מקום ישנו רוב הבין כך.

ואם ננקוט כהפמ"ג בדעת הרא"ה שס"ס משם אחד אינו מתיר מדאורייתא, עולה שס"ס (הרגיל, שאינו משם אחד) מתיר מדאורייתא, והיינו שסד"א לחומרא מה"ת. ויצא להבנה זו דלא כמהר"ש ענגיל. ויסתדר לסברת הצמח צדק הנ"ל וסיעתו.

ובשו"ת הרשב"א רט"ז לגבי קידושי קטנה הסתפק אם ספק קטנה ספק קטנה, וספק בגדולה אם הביאה סימנים, אם נחשב ס"ס. והפר"ח הבין שמסתפק בספק שני המוסיף במציאות וכשיטתו.

ובגר"ח (אישות פ"ב ה"ט) שסימני גדלות הם בגדר איגלאי למפרע, שמבררים את הבגרות בנוסף לשנים, ולפי זה ספקו של הרשב"א יובן שהשאלה היא אם בסימני גדלות יש שם נוסף או שהם אותו השם ממש. ובחקרי לב יו"ד מהדורה בתרא סי' א' ד"ה "ברם אחרי" כתב בדומה לבאר הרשב"א כנגד הבנת הפר"ח.

ח. בדברי האגור:

הש"ך באות י"ג בד"ן ס"ס שאינו מתהפך הביא דברי האגור (סוף סי' אלף ס"א):

"ספק ספקא שלא תוכל להפכו. הדמיון, שחט ונמצא הסכין פגום, דאיכא ס"ס-ש מא במפרקת נפגם, ואת"ל שלא

ז. בדעת הרשב"א:

הרשב"א בשטמ"ק לכתובות ט. כתב כתוס' שס"ס משם אחד אינו מתיר "דהוי חדא ספקא".

ובשו"ת הרשב"א סי' ת"א דן ס"ס כרוב. והפנ"י לכתובות הקשה מדוע לא יועיל ס"ס משם אחד, שהרי ישנו רוב עכ"פ. אמנם, השע"י א', י"ט מפרש שאין כוונת רשב"א לרוב כפשוטו, ובדומה כתב ש"ש סוף ש"א ע"פ תשב"ץ שמדובר ברוב צדדים ולא רוב במציאות.

ובקידושין ע"ג. הקשה הרשב"א בשתוקי, שיש להתירו מס"ס, אי אזלא איהי לגבייהו, ואי אזלא איהו לגבה. ובפנ"י שם שהוא משם אחד.

לכן נראה מכאן כתרומת הדשן, שבספק שני מתירו יותר, אינו ס"ס משם אחד, וכתירוץ שעה"מ. ואחרי שכרשב"א כתבו הרמב"ן והריטב"א שם, הרי שמכאן מקור לחידושו של תרומת הדשן.

משם אחד נחשב ס"ס שאינו מתהפך, שכן הצד השווה שבספיקות, אינו מאפשר היפוך הספק. ואם נאמר שמא בקטנה ואונס הוא א"א לומר שמא ברצון. ולפי זה, לא ברור מדוע נקט האגור להסבר ס"ס שאינו מתהפך דווקא במקרה זה שהוא משם אחד. ונראה, שבמקרה המובא באגור, ישנו גם ס"ס שאינו מתהפך, וגם ס"ס משם אחד. להבנת החכ"א בגדר ספק ראשון מתיר יותר מספק השני, נפגמה במיעוט בתרא מתיר יותר מנפגמה במפרקת, שכן מתיר בגוף השחיטה, ודומה להסברו בדין חדש של הרא"ש.

הש"ך בדין י"א בכללי ס"ס מביא שצריך שהספק הראשון יתיר יותר מהשני כדי שיהיו משני שמות. ובמנח"י בכללי ס"ס העיר, שגם כשהספק השני יתיר יותר מן הראשון ייחשבו לשני שמות.

ובספר בדי השולחן על דברי הש"ך, העיר שכהמנח"י משמע בלשון תרומת הדשן, והקשה על הש"ך שאין דרך לקבוע מהו הספק הראשון.

נפגם במפרקת, שמא במיעוט בתרא דסימן נפגם. וזה הספק ספקא לא תוכל להפכו ולומר שמא במיעוט בתרא נפגם, ואת"ל שלא נפגם במיעוט בתרא אלא במיעוט קמא, דא"כ ודאי נבלה. ולא תוכל לומר כך שמא במיעוט בתרא נפגם ואת"ל שלא נפגם במיעוט בתרא אומר בעצם נפגם, דתרוייהו אין חשש איסור והכל אחד הוא אם תאמר בעצם נפגם או אם תאמר במיעוט בתרא נפגם. ולכן לא תוכל לומר כך כי לא יקרא ס"ס, ולכן לא תוכל להפוך אותו".

משמעות לשונו, שלצד הראשון- שמא במפרקת נפגם, שמא במיעוט בתרא, אין חסרון משום שהכל אחד הוא. ובהיפוך הספק- שמא מיעוט בתרא, שמא במפרקת, הספק אחד הוא ולא יקרא ס"ס באופן זה. ויש להבין, אם שני הספקות משם אחד, אין בצירופם ס"ס כלל, ללא קשר לסדר אמירתם.

החכמת אדם (שער הקבוע סי' נ"ג) הבין בדברי האגור שס"ס

סק"א). לעומת זאת, הסד"ט בסק"ט, נקט שהוא ס"ס משני שמות. וכן הוא בנו"י (קמא יו"ד סי' מ"א סק"ד וסי' נ"ז על דברי הש"ך הנ"ל. ובנוב"י קמא אהע"ז סי' מ"ג לגבי עגונה בס"ס שמא הנמצא הוא בעלה, שמא בעלה טבע במ ואבד, שהנפק"מ בין הספקות הוא לירושת ממונו, כתב הס"ס שנחשב לשם אחד "ומה בכך שיש נפק"מ לעניין טומאה או לענין ממון, אכתי לענין הספק של אשה כל חדא").

והנידון שם בדם המסופק במכה מן הצדדים או מן המקור. הנפק"מ- שדם מקור טמא בשל דין מקור מקומו טמא, משא"כ דם צדדים.

ובמשמרת שלום ליו"ד סוס"י ק"ג בדין כלים שעברו לילה אחד וכתב החכמ"א ס"ס, שמא לא בושל בשר או איסור, שמא הלכה כר"ת שלינת לילה פוגמת- האריך בהערה לדון במחלוקת זו.

ובש"ך שם כתב: "וכהאי גוונא לא מיקרי ספק ספקא כלל וכמו שכתבתי בדיני ספק ספקא בדין י"א וי"ג ע"ש". והפנה

אמנם, במקרהו של האגור, שהס"ס אינו מתהפך, ודאי הספק שמא במיעוט בתרא נפגם הוא הראשון, והשני אחריו הוא שמא במפרקת נפגם, וממילא באופן זה של הס"ס הספק הראשון מתיר יותר מן השני, ולכן הוא ס"ס משני שמות. להיפוכו, שמא בעצם נפגם ושמא במיעוט בתרא ייחשב ס"ס משם אחד לפי זה, לדברי הש"ך, שדווקא הספק הראשון צריך להתיר יותר מן השני.

ט. נפק"מ המבחינה בין שם הספקות.

ע"פ תרומת הדשן, הסבירו האחרונים שאם יש נפק"מ בין הספקות אינם נחשבים משם.

בדרכי תשובה (סי' ק"י ס"ק רפ"ב) הביא מחלוקת האחרונים בס"ס שבו הנפק"מ בין הספקות אינה נוהגת בזמננו. דעת הישוע"י (יו"ד קפ"ז סקי"ט) שאינה מועילה, ונחשב ס"ס משם אחד. וכתב זו ע"פ דברי הש"ך סק"ב ותורת השלמים (סי' ק"צ

ונראה שספק דם מן הצדדים, ואת"ל מן המקור שמא ממכה שבמקור הוא, הוא ס"ס שאינו מתהפך, שלצד השני, שדם מקור הוא א"א לומר שמן הצדדים הוא. ולאידך גיסא, אם דם מן הצדדים הוא, חשוב משם אחד עם דם מכה שבמקור, ששניהם דם טהור שממכה. (ודומה הספק למקרהו של האגור). ויובנו דברי הש"ך לפי האמור לעיל בהבנת דברי האגור.

י. ס"ס בפלוגתא דרבוותא:

החקרי לב (מהדורה בתרא יו"ד סי' א') האריך בנידון, וכן ביבי"א ח"ו אבה"ע סי' ו' אות ה'.

תורף העניין היא השוואת ס"ס בפלוגתא דרבוותא לס"ס משם אחד שבכתובות ט. בתוס'. מדברי התוס' והראשונים אין הכרע בדיון זה, אחרי שלא דברו בס"ס בפלוגתא דרבוותא.

לשני דינים- י"א, ס"ס משם אחד, וי"ג, ס"ס שאינו מתהפך. ובמחצית השקל שם הביא מחלוקת אם כוונתו שלא נחשב ס"ס משם אחד, או שאינו מתהפך. ובתוך דבריו הביא קושיית השב יעקב על הש"ך, שבמקרה זה אין צריך שיהיה ס"ס המתהפך כיון שהכרח הוא להתחיל מן הספק שמא מהצדדים או המקור, ורק אז- אם מן המקור הוא, שמא מכה שבמקור, וכדברי הש"ך בכללי ס"ס אות ט"ו ע"פ הרמ"ע מפאנו.

להבנת הכרו"פ והמשמרת שלום בדברי הש"ך, כשהנפק"מ בין הספקות אינה נהוגה האידנא, הספקות הם משם אחד. ולכן הקשה הש"ך על דברי הרמ"א בס"ס שמן הצדדים או מן המקור הנ"ל. קושיית הש"ך היא שדין זה הוא ס"ס משם אחד ואין להתיר בו. (ולא משום שאינו מתהפך). לפי"ז מה שציין הש"ך לדיון י"ג בכללי ס"ס הוא לדברי האגור שלעיל, ולדין ס"ס משם אחד בלבד שכלול בו.

לש"ש (ש"א פכ"א ע"פ ריב"ש) שס"ס מתיר ברוב צדדים כרוב אפשרויות (ולא רוב עובדתי), הצדדים צריכים להתייחס למצב, ובפולגתא דרבוותא אינו כן. דומה להבנה 2 הנ"ל. הבנה 3 היא של החק"ל (מבן המחבר רבי דויד חזן) והיא קרובה לדברי הכרו"פ שדן בס"ס משם אחד כס"ס המתהפך. אלא שלחק"ל ס"ס משם אחד הוא ס"ס ששני הספקות סותרות זה את זה. (ובהוראה ברורה על יו"ד סי' ק"י בכללי ס"ס שם הביא הבחנה זו בשם הגר"מ מאזוז).

ובזבחי צדק סי' ק"י אות קי"ז הסביר כך את דעת החק"ל לגבי ס"ס בלוגתא דרבוותא, ובאר כן בדעת הש"ך שס"ס בפולגתא דרבוותא מתיר כיוון שספק אחד מוסיף על חברו, ונראה שהבין כאמור לעיל.

עולות בדבריו 3 אפשרויות:

1. ס"ס משם אחד ("שם אונס חד הוא") שונה מפולגתא דרבוותא. המחלוקת הן תמיד משני שמות כי סיבות ההיתר שונות.
 2. בפולגתא דרבוותא לשני צדדי הספק ישנו היתר ע"פ דין, ולכן נחשבים לשם אחד על אף שהמחלוקת וההיתרים בנושאים שונים.
 3. בס"ס משם אחד ("שם אונס חד הוא") יש סתירה בין צד ספק הראשון לצד בספק השני. וכגון, אם נאמר קטנה היתה, א"א לומר צד שברצון. במחלוקת הפוסקים אין סתירה.
- בהבנת יסודו של תרומת הדשן, נחלקו האחרונים בסברא. הגרש"ש בשערי יושר (ח"א פ"כ) שהוזכר לעיל, מבאר שבס"ס הספק השני מוסיף צד היתר ע"פ דין על הספק הראשון בו ספקא דאורייתא לחומרא. ובספק משני שמות, נוסף צד גם כן. לכן מובן צד 1, בפולגתא דרבוותא יש שני צדדי בדין.